

สิ่งทีพระพุทธเจ้าทรงเคารพ

www.dhamma4u.com

BIA ธรรมะใกล้มือ
ลำดับที่ ๘ ปี ๒๕๕๔

ธรรมชาติเล็กน้อย

เป็นหนังสือธรรมชาติขนาดพกพา ทยอยเดือน ๑๒ เล่ม ๑๒ เดือน เพื่อเจริญสติและแสวงหาปัญญาเบื้องต้น สำหรับคนไม่มีเวลาดึกษาเนื้อหาโดยละเอียดสามารถมีส่วนร่วมได้โดย.

๑. ผู้ที่อ่านแล้วคิดว่าดีมีประโยชน์ โปรดส่งมอบให้แก่อื่นต่อ เปรียบตั้งให้ท่าน.

๒. สนับสนุนการจัดพิมพ์หนังสือธรรมชาติเล็กน้อยตามกำลัง.

๓. เลือกจัดพิมพ์หนังสือธรรมชาติเล็กน้อย เพื่อเผยแพร่ในวาระต่าง ๆ เช่น งานวันขึ้นปีใหม่ งานวันเกิด งานสมรส งานเฉลิมฉลอง งานบุญ งานศพ ฯลฯ โดยสามารถเลือกเอาเฉพาะส่วนที่เป็นธรรมบรรยาย และพิมพ์บางส่วนเพิ่มเติมได้.

ร่วมเป็นเจ้าของภาพพิมพ์ธรรมะเล่มน้อยได้ที่
หอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ
โทร ๐-๒๕๓๖-๒๕๐๐

รายชื่อหนังสือธรรมะเล่มน้อย

๑๒ เล่ม เมื่อปี ๒๕๕๒ ประกอบด้วย

๑. ปีใหม่ ต้องดีกว่าปีเก่า ๒. นำพริกถ้วยเดียว แก้ปัญหาได้ทั้งหมด ๓. กรรมในพระศาสนา ๔. นิพพานสำหรับทุกคน ๕. มาเป็นพุทธศาสนิกชนเถิด ๖. กาลามสูตรช่วยด้วย ! ๗. ศึกษาวิจารณ์ ๘. โลกอาจรอดได้เพราะกตัญญูทุกเวที ๙. ตับไม่เหลือ ๑๐. เสียงแห่งความไม่มีทุกข์ ๑๑. เสียงแห่งความสงบ ๑๒. อาหารใจ.

๑๒ เล่ม สำหรับปี ๒๕๕๓ ประกอบด้วย

๑. ความสุขปีใหม่...ก็สั่งให้ดีกว่าปีเก่า ๒. เข้าหมายชีวิตและสังคม ๓. อุคมคติของโพธิสัตว์ ๔. ยอดแห่งความสุข ๕. การเป็นพุทธบริษัทที่ถูกต้อง ๖. วิปัสสนาระบบลัดสั้นสำหรับประชาชนทั่วไป ๗. ทำบุญ ๓ แบบ ๘. แม่คือผู้สร้างโลก ๙. บุตรที่ประเสริฐที่สุด ๑๐. ดำรงจิตไว้ได้อย่างถูกต้อง ๑๑. ทุกอย่างเป็นเช่นนั้นเอง ๑๒. ดอกสร้อยแสดธรรม ๒๔ ฉากของชีวิต.

๑๒ เล่ม สำหรับปี ๒๕๕๔ ตามลำดับเดือนประกอบด้วย

๑. ชีวิตใหม่เมื่อปีใหม่ ๒. ความรักผู้อื่น ๓. โลกบ้าหรือธรรมะบ้า ๔. การชนะโลก ๕. อริยมรรคมีองค์แปด ๖. การศึกษาและการรับปริญญาในพระพุทธศาสนา ๗. วิธีทำสมาธิเบื้องต้น ๘. สิ่งที่พระพุทธเจ้าทรงเคารพ ๙. อิศรภาพหรือเสรีภาพในทางธรรม ๑๐. การเมืองเรื่องศีลธรรม ๑๑. ปัญญาดีกว่าศาสตร์อาวุธ ๑๒. ผู้ทรงเปิดให้สัตว์โลกเห็นทั่วกันหมด.

BUDDHADĀSA INDAPAÑÑO ARCHIVES

หอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ

สิ่งที่พระพุทธรเจ้าทรงเคารพ

พุทธทาสภิกขุ

www.dhamma4u.com

ธรรมบรรยายพิเศษ ในโอกาส
ถวายปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์
สาขาปรัชญา ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
เมื่อวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๐
ณ ลานหินโค้ง สวนโมกขพลาราม ไชยา
ถอดเทปโดย ธรรมภาคีผู้ไม่ประสงค์ออกนาม
ตรวจทานโดย หอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ

สิ่งที่พระพุทธเจ้าทรงเคารพ.

ท่านสาธุชนทั้งหลาย, มีท่านผู้แทนมหา-
วิทยาลัย ท่านผู้แทนประชาชนชาวจังหวัด
สุราษฎร์เป็นประธาน,

อาตมาขอกล่าว **ธรรมปฏิบัติสังการ**
คำนี้เป็นคำเก่าแก่ คือ การต้อนรับด้วย
ธรรมะ ให้มีธรรมะเป็นของฝาก เรียกว่า
ธรรมปฏิบัติสังการ. อาตมาขอกล่าว**ธรรม-
ปฏิบัติสังการ**แก่ท่านทั้งหลาย หัวข้อที่จะ
กล่าวนีว่า ปัญหาทั้งหมดในโลกแก้ได้
ด้วยการเคารพสิ่งที่พระพุทธเจ้าเคารพ.

โปรดฟังให้ดีๆ; **สิ่งที่พระพุทธเจ้า
ทรงเคารพ เราต้องเคารพสิ่งนั้น แล้วจะแก้**

ปัญหาทั้งหมดในโลกได้ ไม่ว่าจะปัญหาอะไร, จะเป็นปัญหาทั้งโลกหรือเป็นปัญหาของประเทศหยิบมือเดียว. จงโปรดจำคำว่า**ปัญหาทั้งปวงจะแก้ได้ด้วยเราพากันเคารพสิ่งที่พระพุทธเจ้าทรงเคารพ**, แล้วท่านก็คงจะประหลาดใจ ในการที่จะได้ฟังว่า **สิ่งนั้นคือหน้าที่**. บางคนจะไม่เคยฟังไม่เคยคิดไม่เคยฝันว่า พระพุทธเจ้าทรงเคารพหน้าที่; เมื่อพระพุทธเจ้าตรัสรู้แล้วทันที ทรงฉงนว่า นี่จะเคารพอะไร ในการตรัสรู้แล้ว เป็นพระพุทธเจ้าแล้ว จะเคารพอะไร ? ในที่สุดท่านตกลงพระทัยว่า **เคารพธรรมะ, ธรรมะ**.

ปัญหามันก็อยู่ที่ว่า **ธรรมะคืออะไร?** เรามักจะได้ยินได้ฟังได้รับคำสั่งสอนว่า

ธรรมะคือคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า มันจะ ถูกหรือไม่? เพราะว่า**ธรรมะมันมีพูดกัน อยู่ก่อนพระพุทธเจ้าเกิด**, มนุษย์ก่อนพระพุทธเจ้าเกิดก็พูดด้วยคำว่าธรรมะธรรมะ กันอยู่ทั่วไป โดยบุคคลคนแรกที่สังเกตเห็น หน้าทีของมนุษย์นะ ก็ออกชื่อเป็นภาษาพูด ว่า ธรรมะๆ, ก็เตือนกันทุกคนให้สนใจสิ่งที เรียกว่า **ธรรมะคือหน้าที** ใครฉลาดหน่อย ก็สอนหน้าทีสูงขึ้นไป สูงขึ้นไป เป็นหลาย ก๊กหลายหมู่หลายคนอาจารย์ แล้วแต่สอน ธรรมะเรื่องหน้าที.

ครั้ง **พระพุทธเจ้าตรัสรู้เป็นพระ พุทธเจ้าขึ้นมาท่านรู้หน้าทีสูงสุด** ท่านก็เลย สอนหน้าทีสูงสุด ไม่มีหน้าทีไหนจะสูงไป

กว่านั้น, *ท่านประกาศในวันตรัสรู้แล้วใหม่ ๆ* หยกๆ นี่ว่า พระพุทธเจ้าทั้งหลายทุกพระองค์ ทั้งอดีต ทั้งปัจจุบันทั้งอนาคต ล้วนแต่เคารพหน้าที่ คือธรรมะ.

นี่เราอาจจะเผลอไปก็ได้ เราเคารพพระพุทธเจ้า แต่เราไม่เคารพสิ่งที่พระพุทธเจ้าทรงเคารพ, อาตมาจึงขอยืนยันในข้อนี้ว่าขอได้โปรดฟังให้ดี ๆ ว่าถ้าเราเคารพสิ่งที่พระพุทธเจ้าทรงเคารพ มันจะแก้ปัญหทั้งหมดทั้งโลกได้.

เป็นที่น่าสงสารว่าเด็กๆ ของเรา ไม่ได้รับคำแนะนำสั่งสอนในโรงเรียนว่าธรรมะคือหน้าที่; สู้เด็กอินเดียไม่ได้ *ปทานุกรม* เด็กๆ ก็แปลคำว่าธรรมะว่าหน้าที่, แล้วเขาก็สอน

กันมาตั้งแต่ไหนแต่ไรแล้วว่าธรรมะคือหน้าที่. เมื่อฝรั่งมาศึกษาธรรมะ ได้ยินได้ฟัง คำว่าธรรมะเป็นคำแรก ก็ไม่รู้จะแปลว่าอะไร เลยฟังเอาตามเรื่องราวที่เกี่ยวกับธรรมะแล้วก็แปลคำว่าธรรมะนี้ได้เป็นคำแปลได้หลายสิบคำเลยทีเดียว, แต่ในที่สุดมันก็ไม่พ้นความหมายของคำว่าหน้าที่ คำว่าหน้าที่ : duty นี้ เป็นคำแปลที่ถูกต้อง.

ธรรมะคือหน้าที่ หน้าที่คือธรรมะ **พระพุทธเจ้าทุกพระองค์เคารพธรรมะ, เราก็ควรจะเคารพสิ่งที่พระพุทธเจ้าเคารพคือหน้าที่.** คำว่าหน้าที่ๆ หรือธรรมะๆ นี้ เป็นคำคำเดียวกัน มันแตกต่างกันเพียงคนละภาษา.

ธรรมะ ตัวพยัญชนะแท้ๆ แปลว่า ชูไว้ยกไว้ ทรงไว้ ไม่ให้พลัดตก, คือคำว่า ธรรมะ ก็คือสิ่งที่จะยึดคนที่ปฏิบัติไว้ไม่ให้ พลัดตกลงไปสู่กองทุกข์, หน้าที่ก็เหมือนกัน ดุจสิ สิ่งที่เรียกว่า หน้าที่ มันทำหน้าที่ ยกคนที่ทำหน้าที่ไว้ ไม่ให้ตกไปในกองทุกข์. คำว่า ธรรมะ กับ หน้าที่เป็นสิ่งเดียวกัน มาแต่ดึกดำบรรพ์โน้น ตั้งแต่คนป่าคนแรก เริ่มสังเกตเห็นว่าหน้าที่ๆ ของมนุษย์มีอยู่ อย่างนั้นๆ, แล้วเรียกมันว่าธรรมะ, หน้าที่ นั้นเป็นสิ่งสูงสุด ที่พระพุทธเจ้าก็ยังทรง เคารพ และทุกพระองค์ด้วย. ขอให้เรา สนใจกันในวันนี้.

หน้าที่ เป็นสิ่งที่ช่วยให้รอดทั้งกายและจิต.

หน้าที่ ก็คือสิ่งที่จะช่วยให้รอด ไม่ให้
พลัดตกลงไปในความทุกข์ คือช่วยให้รอด,
รอดทั้งทางกายและรอดทั้งทางจิตสอง
ทาง. เรามักจะเห็นแต่เรื่องปากเรื่องท้อง แล้ว
ก็รอดกันแต่ทางกาย, แม้แต่ทางกายก็ยัง
ไม่รู้จักทั้งหมดทั้งสิ้นไม่รอดทั้งหมดทั้งสิ้น,
ทางจิตแล้วยิ่งน้อยลงไปมากอีก. ขอให้สนใจ
อย่างยิ่ง ว่า ธรรมะคือหน้าที่ หน้าที่คือสิ่งที่จะ
ช่วยให้รอด, ให้รอดทั้งทางกายและทาง
จิต. เมื่อทำหน้าที่ใดๆ ขอให้รู้ตามที่เป็น
จริงว่าปฏิบัติธรรมะ เพราะมันช่วยให้รอด.

หน้าที่ นั้นถ้าว่ากันทางกาย ก็มีว่า
หาเลี้ยงชีวิตอย่างหนึ่ง, แล้วบริหารชีวิต

อยู่ทุกวันๆ นี้อย่างหนึ่ง; แล้วก็สังคมกันให้
 ถูกต้อง **หน้าที่ทางสังคม สังคมกันให้ถูกต้อง;**
 ถ้าได้อย่างนี้แล้วก็พอจะเรียกว่าสมบูรณ์
 ในหน้าที่ส่วนทางจิตนั้นสูงขึ้นก็บำเพ็ญ
ศีล สมาธิ ปัญญา, ตักกิลีสบรรลุผล
นิพพาน, นี่คือการอดทางจิต ซึ่งจะต้อง
 ศึกษากันเป็นพิเศษเฉพาะ แล้วก็ต้องปฏิบัติ
 กันมากกว่าเรื่องทางกาย.

แต่เดี๋ยวนี้เรื่องทางกายนี้แหละยังไม่สมบูรณ์ คนยังไม่เคารพหน้าที่ ไม่เคารพ
 ธรรมะ; อาตมาคิดว่าอย่างนี้ ถ้าผิดไปขอ
 อภัย.แต่เท่าที่สังเกตเห็นแล้วคนก็ไม่ได้เคารพ
 ธรรมะ ทำหน้าที่โดยไม่รู้ว่หน้าที่นั้นคือธรรมะ
 ก็ทำหน้าที่ไปโดยที่ไม่รู้ว่าเป็นธรรมะมันก็ไม่

ใช้ปฏิบัติธรรมะ; ต่อเมื่อรู้ว่าหน้าที่คือธรรมะ
 แล้วก็ทำไปจึงจะเป็นการปฏิบัติธรรมะ; แต่
 แล้วก็สະเพร่าไม่รู้ให้ละเอียดถี่ถ้วนไปถึงว่า
 หน้าที่ทุกอย่างถ้าเป็นหน้าที่และก็เป็นธรรมะ
 เป็นสิ่งที่ช่วยให้รอดชีวิต, พอไม่ทำหน้าที่
 มันก็คือตาย; กล้าทำอย่างนี้ ลองดูสิลอง
 ไม่ทำหน้าที่สิมันก็คือตาย, คนก็ต้องตาย
 ลองไม่ทำหน้าที่สิ. สัตว์เดรัจฉานมันก็ต้อง
 ตายถ้ามันไม่ทำหน้าที่, ต้นไม้ต้นไถ่เหล่านี้
 ถ้ามันไม่ทำหน้าที่มันก็ต้องตาย, บางที่มัน
 จะทำหน้าที่เก่งกว่าคน คือทั้งกลางวันและ
 กลางคืนมีการเคลื่อนไหวในหน้าที่.

ชีวิตคือหน้าที่ หน้าที่คือชีวิต เซลล์
 ในร่างกายคนมีกี่ล้านๆๆ เซลล์ก็สุดแท้ ทุก

เซลล์ทำหน้าที่; ถ้าไม่ทำหน้าที่หมายถึงมัน
 จะต้องตาย ชีวิตจะต้องตาย, มันประกอบ
 กันขึ้นเป็นตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ แขน ขา
 มือ ตีน นั่นก็ล้วนแต่ต้องทำหน้าที่ : ตาทำ
 หน้าที่ตา หูทำหน้าที่หู ทุกอวัยวะทำหน้าที่
 มันจึงรอดชีวิตอยู่ได้; ฉะนั้นหน้าที่ทุก
 หน้าที่คือธรรมะ คือสิ่งที่ทำให้รอดอยู่ได้.

คำว่า ความรอด รอดนี้เป็นคำความ
 หมายสูงสุดของทุกศาสนาเลยไม่ว่าศาสนา
 ไหนจุดหมายอยู่ที่ความรอด; แม้ว่าวิธีรอดจะ
 ต่างกันมันก็มุ่งหมายที่ความรอด. เดียวนี้เรา
 เอาความรอดตามธรรมชาติดีกว่า ไม่ต้อง
 เกี่ยวกับพระเจ้าหรืออะไรก็ได้, เพราะว่าเป็น
 พุทธศาสนา ถือนักธรรมชาติ ถือนักกฎ

ของธรรมชาติหน้าที่ตามกฎของธรรมชาติ
 ผลได้รับจากหน้าที่ตามกฎของธรรมชาติ,
 ถือกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ ประพฤติปฏิบัติ
 ให้มันถูกต้องแล้วก็เป็นความรอดตาม
 ธรรมชาติ.

ดูหน้าที่ทางร่างกาย.

หน้าที่นี้คือสิ่งที่ช่วยให้รอด ขอพูด
 กันในด้านวัตถุหรือทางร่างกายก่อน ชาวนา
 ก็ทำนา ชาวสวนก็ทำสวน พ่อค้าก็ค้าขาย
 นี้ก็ทำหน้าที่ที่ถูกต้อง, ข้าราชการก็ทำ
 ราชการ, กรรมกรก็จงทำกรรมกร แล้วมัน
 ก็เป็นธรรมะ, ขอทานก็นั่งขอทานให้ถูกต้อง
 มันก็เป็นธรรมะของคนขอทาน, สุนัขก็เฝ้า

บ้านให้ถูกต้องเป็นธรรมชาติของสุนัข, แมว
 จับหนูให้ถูกต้องไม่บกพร่องก็เป็นธรรมชาติ
 ของแมว, ไก่ขันให้ถูกต้องตามหน้าที่ก็เป็น
 ธรรมชาติของไก่. ธรรมชาติคือหน้าที่ ไม่ทำหน้าที่
 ก็คือตาย; ธรรมชาติคือหน้าที่อย่างนี้ **ที่ไหนมี
 การทำหน้าที่ที่นั่นมีธรรมชาติ ถ้าไม่มีการทำ
 หน้าที่ แม้ในโบสถ์ก็ไม่มีธรรมชาติ** เพราะว่า
 โบสถ์บางโบสถ์มีแต่นั่งเสียดูเสียงเซียมซี นั่งบูชา
 อ้อนวอนขอร้อง เรียกร้องสิทธิบ้าง บอๆ
 อะไรก็ไม่รู้ ไม่ทำหน้าที่โบสถ์นั่นไม่มีธรรมชาติ,
 กลางทุ่งนาไถนาอยู่โครมๆ นั่นแหละมีธรรมชาติ
 เพราะว่ามันทำหน้าที่. ฟังดูให้ดีสิ ธรรมชาติจะ
 ไปอยู่เสียกลางทุ่งนาไม่อยู่ในโบสถ์ ถ้าไม่มี
 การทำหน้าที่ในวัดในวา.

ขอให้สนใจคำว่าหน้าที่ๆๆ หน้าที่
 นั้นแหละคือธรรมะ คือสิ่งที่จะช่วยให้รอด :
 ทำมาหาเลี้ยงชีวิตทุกชนิดเพื่อรอดก็เป็น
 ธรรมะ; แต่ที่จะให้แคบเข้ามา ที่จะให้
 สนใจมากที่สุด ก็คือบริหารชีวิตประจำวัน
 ไม่ต้องไปวัด ไม่ต้องไปไหนก็ได้ ทำหน้าที่
 บริหารชีวิตประจำวันให้ถูกต้อง!

ตื่นขึ้นมาล้างหน้าถูฟันให้ถูกต้อง มีสติ
 สัมปชัญญะล้างหน้าถูฟันให้ถูกต้อง รู้สึกพอใจ
 พอใจแล้วก็มีความสุขตลอดเวลาที่ล้างหน้าและ
 ถูฟัน ใครเคยทำบ้าง? ไม่เคยทำดอก เพราะ
 ไม่รู้นั่นคือธรรมะ ซึ่งทำอยู่ทุกวันๆ มัน
 ก็ไม่เป็นการปฏิบัติธรรมะ เพราะมันไม่รู้
 ว่านั่นคือหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติ บริหารชีวิต.

แล้วจะทำอะไรอีก จะไป**เข้าห้องน้ำ**
 ถ่ายอุจจาระปัสสาวะ ก็ไม่รู้ว่่าหน้าที หน้าที
 คือธรรมะ มันก็ทำอย่างบ้าๆ บอๆ เสียไม่ได้
 กระทบกระเทียดไปตามเรื่อง; ถ้ารู้ว่่าหน้าที
 คือธรรมะ ก็มีสติสัมปชัญญะถ่ายอุจจาระ
 ปัสสาวะให้ดีที่สุด พอใจๆ ถูกต้องๆ พอใจ
 เลยมีความสุขตลอดเวลาที่นั่งถ่ายอุจจาระ
 ปัสสาวะในห้องน้ำใครเคยทำได้? ใครเคยทำ?
 เชื่อว่่าไม่เคยทำเพราะมันไม่รู้ว่่านั่นคือ
 ธรรมะ; นี้ขอให้สนใจกันให้ถึงอย่างนี้.

ไป**อาบน้ำ**ในห้องน้ำ ทุกอิริยาบถ
 ทุกระยะชั้นตอนถูกต้องๆ พอใจๆ เป็น
 สุขๆ ตลอดเวลาที่อาบน้ำ ใครเคยทำบ้าง?
 เหลวทั้งนั้นแหละ บางทีไม่ยอมอาบน้ำเสีย

ด้วยซ้ำไป ฤษีโคลก็ไม่หมด. เมื่อฤษีโคลก็เอา ฤษีโคลเป็นสมาธิ เป็นอารมณ์ของสมาธิ ฤษี โคลหลุดออกไปก็ถูกต้องๆๆ พอใจๆ เป็น สุขตลอดเวลาที่อาบน้ำ.

เอ้า, ไป**รับประทานอาหาร** หยิบ ช้อนหยิบจานตักเข้าปากเคี้ยวก็ตาม ทุก ชั้นตอนต้องด้วยสติสัมปชัญญะ ถูกต้อง และพอใจ ถูกต้องและพอใจ พอใจ, เลย เป็นสุขตลอดเวลาที่รับประทานอาหาร. เดียวนี้มันไปทะเลาะกับแกงกับกับ อร่อย ไม่อร่อยดูค่าคนปรุงอาหาร ถ้วยจานมันก็ ทะเลาะกันได้กับคนโง่ ไม่มีสติสัมปชัญญะ บริโภคอาหารในฐานะเป็นการปฏิบัติ ธรรมะให้ถูกต้อง มันก็เลยไม่ได้ความสุข;

มีสติสัมปชัญญะบริโภคอาหารด้วยความ
 รู้สึกถูกต้องๆๆ พอใจๆๆ แล้วก็มีความสุข มัน
 ก็มีธรรมชาติตลอดเวลาที่รับประทานอาหาร
 แล้วก็พอใจ เป็นสุขๆ อิ่มใจตัวเอง พอใจตัว
 เอง ตลอดเวลาที่รับประทานอาหาร. ใคร
 ทำได้บ้าง, และใครเคยทำ?

ที่นี้มาล้างถ้วยล้างจานกวาดบ้าน
ถูเรือน ทำด้วยสติสัมปชัญญะ ล้างถ้วยล้าง
 จานกวาดบ้านถูเรือน เมื่อล้างถ้วยล้างจาน
 ก็มีของสกปรกที่ติดจานนั้นเป็นอารมณ์ของ
 สมาธิ พ่วงอยู่ที่นั่น ทำให้สะอาดออกไป เห็น
 เป็นพอใจ พอใจถูกต้อง พอใจๆ เป็นสุขๆ.

กวาดบ้าน ก็เหมือนกัน เมื่อไม้กวาด
 มันเคลื่อนไป จิตก็อยู่ที่ปลายไม้กวาดลาก

ไปบนพื้นสะอาดไปตามลำดับ เป็นอารมณ์ของสมาธิสำหรับว่าถูกต้องๆ พอใจๆ เป็นสุขก็เลยเป็นสุขตลอดเวลาที่ล้างถ้วยล้างจาน กวาดบ้านถูเรือน ใครเคยทำบ้าง? ไม่ได้ทำก็เสียเวลาล่วงไปโดยไม่มีธรรมะ.

เอ้า ต่อให้ล้างส้วม **ล้างส้วมที่สกปรก**นี้แหละมีสมาธิอยู่ที่นั่นที่สกปรกมันติดอยู่ที่ส้วม มันหลุดไปอย่างไร ก็เห็นเป็นความถูกต้องพอใจ ถูกต้องพอใจ ก็เป็นสมาธิในการล้างส้วม มันก็พอใจแล้วมันก็เป็นสุขตลอดเวลาที่ล้างส้วม.

ขอท่านผู้มีเกียรติทั้งหลาย ช่วยลองล้างส้วมดูบ้าง ไปแย่งภารโรงเจ้าหน้าที่ทำคูบ้างล้างส้วมดูบ้างแล้วทำในลักษณะอย่างนี้

อาตมายืนยันว่าต้องได้รับความรู้สึกว่าคุณต้อง
 ถูกต้องและพอใจแล้วเป็นสุขตลอดเวลาที่
 ล้างส้วม. ถ้าทำอย่างนี้ได้แล้วอย่างอื่นจะ
 ทำได้อย่างง่ายดายหมดแหละ เพราะมันไม่
 เป็นที่น่ารังเกียจมากกว่าสิ่งเหล่านี้; เดียวนี้
**เรารังเกียจสิ่งเหล่านี้ คือรังเกียจหน้าที่
 รังเกียจธรรมะ.**

ขอร้องว่า ทุกๆ ท่านจงไปกระทำ
 ในลักษณะที่ให้มันเป็นปฏิบัติธรรมะทุก
 อิริยาบถ: ตื่นนอนขึ้นมาล้างหน้าถูฟัน, ไปถ่าย
 อุจจาระปัสสาวะ, ไปอาบน้ำ, ไปรับประทานอาหาร
 อาหาร, ล้างถ้วยล้างจาน กวาดบ้านถูเรือน
 กระทั่งล้างส้วม ไปฝึกบทเรียนนี้ในลักษณะ
 อย่างนี้. นี่คือการพหน้าที่, การพลสิ่งที

พระพุทธเจ้าเองก็เคารพ.

พระพุทธองค์ทรงเคารพหน้าที่,
หน้าที่คือสิ่งที่ช่วยให้รอด เรียกว่าธรรมะ อยู่ในรูปของปริยัติธรรม เป็นตัวหนังสือคำสอนก็ได้, อยู่ในรูปของการปฏิบัติ ปฏิบัติลงไปก็ได้ก็เรียกว่าธรรมะ, เป็นผลออกมาเป็นความสุขก็เรียกว่าธรรมะ, เป็นรูปวิชาเป็นรูปปฏิบัติเป็นรูปผลของการปฏิบัติ ก็ล้วนแต่เรียกว่าธรรมะ. **ท่านเคารพธรรมะคือหน้าที่ที่ถูกต้อง** ที่ดับทุกข์ได้ ท่านเคารพ, และท่านก็**เคารพหน้าที่ของพระพุทธเจ้า** ท่านทำหน้าที่ของพระพุทธเจ้า ท่านจึงเป็นพระพุทธเจ้า, ลองไม่ทำหน้าที่ของพระพุทธเจ้าก็จะไม่เป็นพระพุทธเจ้า, แล้วท่านก็ทำงานมาก. พวกเรา

ลูกศิษย์พระพุทธเจ้าแต่ซี่เกียด ทำงานน้อย เบื่อหน้าที่รังเกียดหน้าที่ไม่เห็นว่าเป็นธรรมะ; ต่อเมื่อเห็นว่าเป็นธรรมะจะรักธรรมะ แม้จะเหงื่อไหลไคลย้อยอยู่กลางแดดกลางฝน กลางอะไร ก็พอใจและเป็นสุข. ธรรมะคือหน้าที่ที่ช่วยให้รอดทั้งทางกายและทางจิตใจ.

เดี๋ยวนี้เราไม่เห็นกันอย่างนั้น ก็ต้องฝืนทำหน้าที่เป็นธรรมดา เพราะไม่อยากทำ, จะพูดได้ว่าทุกคนๆ **ไม่ได้ทำหน้าที่ด้วยความรักเคารพว่าเป็นธรรมะ ต้องฝืนใจทำ** ไม่ทำไม่ได้ ไม่ทำจะอดตาย ทำอย่างนี้ก็เรียกว่าไม่มีส่วนแห่งความเป็นธรรมะเลย. **ต้องมาศึกษาให้รู้ว่าเป็นธรรมะ คือสิ่งที่จะช่วยให้เรารอด** รอดกันทั้งนั้น, พอใจทำหน้าที่ใน

ฐานะที่เป็นธรรมดา. เดียวนี้มันฝืนใจทำหน้าที่ เพื่อจะเอาเงินมาหล่อเลี้ยงกิเลสของตัวเอง, จะเอาเงินมาหล่อเลี้ยงกิเลสของตัวเอง. ไปพิจารณา ดูทุกคนที่ทำหน้าที่ ถ้าอย่างทีกล่าวนี้อันนี้ต้อง เรียกว่ามันตกนรกไปพลาง, **ตกนรกไปพลาง ทำงานไปพลาง,** ตกนรกไปพลางทำงานไปพลาง มันไม่ขึ้นอกขึ้นใจยกมือไหว้ตัวเองได้เลย มันไม่รู้จักหน้าที่ว่าเป็นธรรมะ.

ถ้ารู้จักหน้าที่คือธรรมะ จะไม่เห็นแก่ตัว.

ทีนี้ถ้ามันรู้จักว่าหน้าที่ว่าเป็นธรรมะ หน้าที่คือธรรมะ ยิ่งทำยิ่งพอใจ ยิ่งทำยิ่งพอใจ ขนาดยกมือไหว้ตัวเองได้ มันก็เป็นสวรรค์ไปพลาง, เป็นสวรรค์ไปพลางทำงานไปพลาง,

เป็นสวรรค์ไปพลาางทำงานไปพลาาง; อย่างนี้
 ก็จะได้ชื่อว่า เป็นมนุษย์ที่ถูกต้อง รู้จักหน้าที่
 ของมนุษย์ที่จะทำความรอดให้แก่ตัว **ปฏิบัติ**
หน้าที่อะไรก็จะเห็นแก่ธรรมะเพื่อธรรมะเพื่อ
ความถูกต้องของธรรมะ, ไม่ใช่ว่าเพื่อตัวกู-
ของกู. ตัวกู-ของกูนั้นมันเป็นฝิชนิตหนึ่ง, เป็น
 ความโง่สร้างขึ้นมาต้องการเอรีดอระอยตาม
 แบบของกิเลส มันก็ทำงานเพื่อหล่อเลี้ยง
 กิเลส เอาเงินไปซื้อหาสิ่งที่หล่อเลี้ยงกิเลส
 เป็นกามารมณโดยเฉพาะ ซึ่งเป็นกันโดยมาก
 และยังเป็นหนักขึ้นทุกที.

โลกนี้มันก็หลงไหลในวัตถุเท่าไร,
ความเจริญแบบนี้มีขึ้นเท่าไร **โลกนี้ก็เต็มไป**
ด้วยความเห็นแก่ตัว เต็มไปด้วยความเห็น

แก่ตัวจนพูดกันไม่รู้เรื่อง; นายทุนก็เห็นแก่ตัว
 จัด, คอมมิวนิสต์ก็เห็นแก่ตัวจัด แล้วมันจะ
 พูดกันรู้เรื่องได้อย่างไร, พรรคฝ่ายรัฐบาลก็
 เห็นแก่ตัวจัด, พรรคฝ่ายค้านก็เห็นแก่ตัวจัด
 แล้วจะพูดกันรู้เรื่องได้อย่างไร? ต้องทำลาย
 ความเห็นแก่ตัวให้ลดลงไป คือการปฏิบัติ
 ธรรมะ แล้วมันก็จะพูดกันรู้เรื่อง; มิฉะนั้น
 จะเห็นแก่ตัว เห็นแก่พรรคของตัว มากกว่า
 เห็นแก่ชาติ.

อาตมาไม่ได้ว่าใครที่เห็นว่ากันทั้งโลก
 ก็แล้วกัน ว่า*ไม่รู้จักรักรณะ มันไม่รู้จักหน้าที่*
มันก็ทำอะไรเพื่อประโยชน์แก่ตัว, อย่างดีก็
 เพื่อพรรคของตัว โดยไม่ต้องเห็นแก่ชาติ.
 นักการเมืองในโลกจะเป็นอย่างนี้เสียโดย

มาก, เห็นแก่พรรคของตัวยิ่งกว่าเห็นแก่ชาติ. นี่คือมันไม่รู้จักว่าหน้าที่, หน้าที่ที่ต้องทำ. มันต้องทำหน้าที่เพื่อหน้าที่เพื่อธรรมะ, เพื่อความรอดของชีวิต ในความหมายว่าทุกชีวิตในฐานะที่เราเป็นเพื่อนเกิด แก่ เจ็บ ตายด้วยกัน.

เมื่อรู้สึกว่หน้าที่คือธรรมะจะมีกำลังใจ.

ดังนั้นขอให้มารู้จักสิ่งที่เรียกว่า ธรรมะ ธรรมะคืออะไร? สูงสุดอย่างไร? จนถึงกับพระพุทธเจ้าก็เคารพ **ถ้าเห็นว่าหน้าที่การงานเป็นธรรมะแล้วมันจะมีกำลังใจไม่ต้องมีกิเลสมาเป็นเครื่องส่งเสริมกำลังใจ, มันส่งเสริมไปผิดทาง. ถ้ามีความรู้ธรรมะเป็นเครื่องส่งเสริมกำลังใจ เป็น motive ของการ**

งานแล้ว มันก็สดชื่น แจ่มใสเยือกเย็นตลอดเวลาที่ทำหน้าที่การงานแล้วมันก็จะทำได้มาก, ถ้าเห็นว่าหน้าที่คือธรรมะก็จะทำได้มาก.

ใครก็ไม่รู้บัญญัติว่าทำงาน ๘ ชั่วโมงพอดี อาตมาไม่เชื่อ; เราทำงานได้ถึง ๑๘ ชั่วโมง ถ้าเราเห็นว่าหน้าที่คือธรรมะ, ไปดูหนังสือทั้งหมดในตึกนั้น อาตมาทำคนเดียว, ไม่มีใครเชื่อว่าอาตมาทำคนเดียว. อาตมายืนยันว่าทำคนเดียวเพราะมันสนุก เป็นสุขเมื่อทำหน้าที่ ทำงานวันละ ๑๘ ชั่วโมง พักผ่อนนอน ๖ ชั่วโมง ๑๘ ชั่วโมงทำโดยวิธีใดวิธีหนึ่ง คิดก็ได้ เขียนก็ได้ ทำอะไรก็ได้. ขอให้เลิกคิดว่าทำงาน ๘ ชั่วโมงพอดีกันเสียที; ถ้ารู้สึกว่าเป็นธรรมะ เป็นพระธรรมแล้วมัน

สนุกทำ ๑๘ ชั่วโมงก็ได้.

นี่รู้จักธรรมะคือหน้าที่ที่จะต้องทำ, สัตว์เดรัจฉานก็มีธรรมะของสัตว์เดรัจฉาน มันจึงรอด, ต้นไม้ต้นไถ่ก็มีธรรมะของต้นไม้ ต้นไถ่มันจึงรอด. สิ่งใดเป็นไปเพื่อความรอด สิ่งนั้นคือธรรมะ; อย่าเพียงแต่สอนลูกเด็กๆ ว่าธรรมะคือคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า เท่านั้น ลูกเด็กๆ ของเราจะโง่ไปจนตาย ต้องบอกเขาว่าธรรมะคือหน้าที่. **คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าคือคำสั่งสอนเรื่องหน้าที่ทั้งนั้น, ไม่มีคำสั่งสอนข้อไหนที่ไม่เป็นหน้าที่ไม่เกี่ยวกับหน้าที่ จนเราพูดได้ว่าพระพุทธเจ้าคือผู้ที่ค้นพบหน้าที่ และสอนหน้าที่อันสูงสุด.**

คำสอนของพระพุทธเจ้า เป็นหน้าที่อันถูกต้องทั้งนั้น

พระพุทธเจ้าคือผู้ค้นพบและสอนหน้าที่ พระธรรมคือตัวหน้าที่นั่นเอง ในรูปของหลักวิชาก็ได้, ในรูปของการปฏิบัติก็ได้, ในรูปของผลก็ได้ เป็นหน้าที่, พระธรรมคือหน้าที่. พระสงฆ์คือผู้ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติหน้าที่; เราก็คือพระสงฆ์กันมาได้โดยไม่ต้องมีใครมาแต่งตั้ง ไม่ต้องบวชไม่ต้องโกนหัวก็ได้, ผู้ประสบความสำเร็จในการทำหน้าที่ช่วยชีวิตให้รอด ในความหมายใดความหมายหนึ่งคือทางกายหรือทางจิตก็ตาม เรียกว่าพระสงฆ์. จงพระพุทธพระธรรมพระสงฆ์กันอย่างนี้เกิด

จะไม่เป็นไสยศาสตร์ เดียวนี้มีพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ในรูปแบบของไสยศาสตร์, คือบูชาบวงสรวงอันวอนอะไรก็ไม่รู้ แล้วมันก็ไม่ถูกต้อง.

ความสุขแท้จริงอยู่ที่ “ถูกต้อง” มิใช่เมา บ้า.

คำว่า **ถูกต้อง** ถูกต้องนี้สำคัญมาก ได้กรุณาช่วยจำไว้ว่า หลักพุทธศาสนาท่านใช้คำว่าถูกต้อง ถูกต้อง, **สัมมา** สัมมา ถูกต้อง **สัมมัตตา-ความถูกต้อง, สัมมาถูกต้อง, สัมมัตตา-ความถูกต้อง, สัมมาทิฏฐิ-ถูกต้อง** ในความคิด ความเห็น ความเชื่อ ความเข้าใจ, **สัมมาสังกัปป-ถูกต้องในความดำริ** ใฝ่ฝัน **ต้องการ, สัมมาวาจา-ในการพูดจา,**

สัมมากัมมันโต-ในการทำงาน, สัมมาอา-
 ชีโว-ในการดำรงชีวิต, สัมมาวายาโม-การ
 พากเพียรถูกต้อง, สัมมาสติ-ระลึกประจำ
 ใจถูกต้อง, สัมมาสมาธิ-ตั้งใจมั่นถูกต้อง
 แปดประการนี้เป็นตัวพุทธศาสนาใน ส่วน
 เหตุ และอีกสองถูกต้อง คือ สัมมาญาณะ-
 รู้อย่างถูกต้อง มั่นกัตรีสรู แล้วก็ สัมมา-
 วิมุตติ หลุดพ้นจากปัญหาทั้งปวง เป็น
 สิบสัมมา, สิบถูกต้อง สัมมา สัมมา ถูกต้อง;
 ก็แปลว่าพุทธศาสนาสอนเรื่องความถูกต้อง
 ไม่ใช่สอนเรื่องดี ๆ ๆ.

ระวังเรื่องดี ๆ ๆ นั้นระวัง เพราะว่า
 มั่นบำได้ บำดีได้ เมาศีได้ หลงดีได้ จมดี
 ได้, แล้วก็ อวดดีจนหมดดี; ดี ดี นั้นขอให้

ระวัง มันบ้า มันบ้าได้ มันเมาได้. อยากจะพูดว่า **ทั้งโลกนี้ทั้งโลกที่มันเป็นบ้ากันอยู่ทั้งโลก** ก็ล้วนๆ คนก็ตาม มันมาแต่บ้าดี เมาดี. จุดแรกที่มันจะบ้าคือมันบ้าดี มันหลงดีแล้ว มันจึงบ้าจริง. ที่กล่าวพูดอย่างนี้ว่า**คนบ้าทุกคนที่มีอยู่ในโลกตั้งต้นมาจากการบ้าดี**, มันไม่ได้บ้าความถูกต้อง เพราะว่าความถูกต้องมันบ้าไม่ได้ใช่ไหม? **สิ่งที่เรียกว่าความถูกต้องมันบ้าไม่ได้; แต่ถ้าว่า ดี ดี นั้นระวังเถิด บ้าดีแล้วก็ได้เรื่อง. บุญ, บุญก็ต้องระวัง บ้าบุญแล้วก็ได้เรื่อง บ้าบุญก็คือบ้าดี** ก็เลยไปด้วยกันได้บ้างจริง. แม้ว่าปัญหาเรื่องฆ่าตัวตาย ที่เพิ่มกันขึ้นทุกวันตามหน้าหนังสือพิมพ์นี้ก็มาจากบ้าดี, จุดตั้งต้นที่จะมีการฆ่า

ตัวตาย มันหลงดี มันบ้าดีมันยึดถือดี เมื่อไม่ได้อย่างที่มันต้องการ มันก็ฆ่าตัวเองตาย, บางที่มันก็ฆ่าลูกฆ่าเมียแล้วฆ่าตัวเองตาย เพราะมันบ้าดี อย่างนี้มันไม่ถูกต้อง.

ถ้าคนเหล่านี้**ยึดถือความถูกต้องจะไม่เกิดอาการอย่างนี้**. ไม่บ้าดี ไม่เมาดี ไม่หลงดี ไม่บ้าบุญ ไม่เมาบุญ ไม่หลงบุญ; เดียวนี้มันยังมีมากนักมันก็เลยไม่ประสบผลที่แท้จริง คือความสงบสุข หรือสันติสุข เพราะมันบ้าดี ไม่ยึดถือเอาความถูกต้อง.

ขอให้เรา**ปรับปรุงกันเสียใหม่เกิดอย่าให้ทำไปในลักษณะที่บ้าบุญ, บ้าบุญ** นี้ทำลายเศรษฐกิจของชาติเหลือประมาณบ้าบุญนี้ ถึงบ้าดีก็ทำลายอะไรเสียมากมาย ในที่สุด

มันก็บ้ำจริงก็ไปอยู่ในโรงพยาบาลบ้ำ. จงหัน
 มาหาความถูกต้อง ถูกต้องของธรรมชาติ ถูก
 ต้องของหน้าที่, หน้าที่ถูกต้อง ทำหน้าที่เพื่อ
 ความถูกต้อง ทำหน้าที่เพื่อความรอด แล้ว
 ก็จะได้ผลตลอดเวลาคือความสุขที่แท้จริง.

ความสุขแท้จริง มิใช่ความเพลินเห็นแก่ตัว.

เดี๋ยวนี้เพื่อนมนุษย์ของเราโดยมาก
 มันบ้ำดีแล้วมันก็ไม่รู้จักความสุขที่แท้จริง
 คือปฏิบัติหน้าที่ ปฏิบัติหน้าที่ถูกต้องพอใจ
 เป็นสุข; ไปหลงเอาความเพลินที่หลอก
 ลวง ว่าเป็นความสุข; อันนี้มันยากเหลือเกิน
 มันเกิดความเข้าใจเอง เอาความเพลินเพลิน
 แก่กิเลส ทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ, เพลิน-

เพลีนกามารมณ์ว่าเป็นความสุข, ไม่รู้ว่านั่น
เป็นเพียงความเพลิดเพลินที่ลอลกวาง.

ถ้าต้องการความสุขที่แท้จริง ก็
จงปฏิบัติธรรมะทุกอิริยาบถ นับตั้งแต่ตื่น
ขึ้นมาล้างหน้าถูฟันพอใจถูกต้อง, พอใจถูก
ต้อง เป็นสุขแท้จริง, ไม่ต้องเสียเงินเพิ่ม ไม่
ต้องเพิ่มการงาน, ไม่ต้องเพิ่มหน้าที่การงาน.
การงานเท่าที่ทำอยู่แล้วนั้นแหละ ทำให้
เต็มทีพอใจถูกต้อง อิ่มใจเป็นสุขตลอดเวลา
ที่ทำหน้าที่ แล้วก็มีความสุขที่แท้จริง ไม่เสีย
สักสตางค์หนึ่ง, แล้วเงินก็จะเหลือ เพราะ
ว่าการทำหน้าที่มันมีผลเป็นเงินเป็นทอง
ขึ้นมาด้วย. เราเอาความสุขที่แท้จริงเสีย
ก่อนแล้วเมื่อกำลังทำหน้าที่ เงินทองมันก็มี

ขึ้นมาจากการทำงานที่ก็เอาไปใช้อย่างอื่น ด้วยความระมัดระวังอย่าให้ผิดพลาด, ใช้ให้ถูกต้อง มันก็ยิ่งเป็นผลดีต่อไป เราก็ได้ความสุขทุกอิริยาบถที่ทำงานที่.

แต่คนโง่มันไม่เป็นอย่างนั้น เอาความเพลิดเพลิดที่หลอกหลวงมาเป็นความสุข; ใช้เงินเท่าไรมันก็ไม่พอ เพราะกิเลสตัณหามันวิ่งออกหน้าเรื่อยไป, ใช้เงินตามหลังเท่าไร มันก็ไม่พอมันก็อยู่ในฐานะที่ไม่พอ ยากจนขาดแคลนอยู่เรื่อย ในที่สุดมันก็ต้องคอร์รัปชั่น แล้วจะเอาอะไร? **ความเพลิดเพลิดที่หลอกหลวงมันก็นำไปสู่ความทุกข์ในที่สุด;** แต่คนก็เห็นว่าเป็นความสุข; ทำงานอย่างนั้นอย่างนี้เพื่อหาเงินไปซื้อหาสิ่งเหล่านี้.

น่าสงสารยุวชน น่าสงสารคนหนุ่ม
คนสาวของเราบูชาสิ่งเหล่านี้ เห็นแก่สิ่ง
เหล่านี้ จนไม่รู้จักว่าธรรมะมันอยู่ที่ไหน **สิ่ง
สูงสุดของเขาก็คือความสุขสนุกสนาน
หรือความเอร็ดอร่อย เพลิดเพลินทางเพศ
ทางกามารมณ์ มันเป็นความเพลิดเพลิน
ที่ลอกหลวง; แล้วก็ถูกบูชาว่าเป็นความ
สุข เพราะการศึกษามันไม่พอ, เพราะ
ว่าการศึกษามันไม่พอ, มหาวิทยาลัยไหน
ก็ไม่สอนอย่างนี้ ไม่สอนเรื่องนี้ ไม่สอน
ให้รู้เรื่องอย่างนี้; นี้เรียกว่าการศึกษาไม่
สมบูรณ์, เป็นการศึกษาที่ยังทำให้เพิ่ม
ความเห็นแก่ตัว. อย่าเข้าใจว่าเรียนเก่ง
ปริญญายาวเป็นหาง แล้วมันจะลดความ**

เห็นแก่ตัว; มันกลับเพิ่มความเห็นแก่ตัว เพราะโอกาสที่จะสร้างสรรค์อะไรมันมีมากขึ้น, สร้างสรรค์ทางวัตถุเท่าไร ก็ยิ่งเห็นแก่ตัวมากขึ้นเท่านั้น. ฉะนั้นการศึกษาแบบนี้มันเพิ่มความเห็นแก่ตัว; **ต้องมีการศึกษาที่ถูกต้องของพระพุทธเจ้าที่ลดความเห็นแก่ตัว** โดยมองเห็นว่า**ความเห็นแก่ตัวนี้คือ คัทรูร้ายกาจ** ร้ายกาจที่สุดของมนุษย์ คัทรู ร้ายกาจที่สุดของมนุษย์.

ทุกศาสนามุ่งหมายทำลายความเห็นแก่ตัว.

ทุกศาสนามีเป้าหมายเพ่งเล็งไปยังความเห็นแก่ตัว, **ทุกศาสนาต้องการจะทำลายความเห็นแก่ตัว** แต่ว่าตามแบบของตนๆ ไม่

เหมือนกัน. ศาสนาที่มีความเชื่อเป็นหลักเชื่อ
 สิ่งศักดิ์สิทธิ์เชื่อพระเจ้า ก็ใช้ความเชื่อนั้น
 เป็นหลักทำลายความเห็นแก่ตัว โดยถือว่า
 พระเจ้าต้องการให้ทำอย่างนั้น; แต่แล้วก็ทำ
 ไม่ค่อยจะได้ แต่ก็มุ่งหมายอย่างนั้น. ศาสนา
 ที่สอนกำลัังจิต ทำจิตบังคับจิตให้ไม่เห็นแก่ตัว
 มันก็มี ทำเมตตากฤษฎามุทิตาอุเบกขาก็บังคับ
 ให้ทำ; แต่แล้วมันก็ยังไม่ค่อยจะได้. **ศาสนาพุทธ**
มีปัญญาปัญญาเป็นหลักพื้นฐาน สอนให้
เห็นว่ามันไม่มีตัว, ที่มีอยู่มันไม่ใช่ตัว; ถ้าเห็น
ความจริงอันนี้มันก็ไม่เห็นแก่ตัว. เราจึงกล้า
ท้าทายว่าโดยหลักแห่งพุทธศาสนานี้ จะทำ-
ลายความเห็นแก่ตัวยิ่งกว่าลัทธิศาสนาใดๆ
เพราะมันไม่มีตัวแล้วมันจะเห็นแก่ตัวได้

อย่างไร. ศาสนาที่สอนให้มีตัว อย่างดี ตัว
 อย่างสูงสุด, ยังไปมี ตัวอยู่ที่นั่น เห็นแก่ตัว
 อย่างนั้น อย่างนั้นนิรันดรไปเลย.

เอาละ เป็นอันว่าทุกศาสนามุ่งทำลาย
 ความเห็นแก่ตัว;เมื่อมนุษย์ไม่มีความเห็นแก่
 ตัวโลกนี้เป็นอย่างไร ลองคิดดู ถ้ามนุษย์ทุกคน
 ในโลกไม่เห็นแก่ตัวโลกนี้จะเป็นอย่างไร? นั่น
 แหละคือโลกของพระศรีอารียเมตตรัย. คำที่
 มีความหมายเป็นโลกพระศรีอารียเมตตรัย
 นี้ดูจะมีกันทุกศาสนา;แต่ในพุทธศาสนาเรา
 เพิ่งถึงว่าเมื่อมันหมดความเห็นแก่ตัว มัน
 ก็รักผู้อื่นโดยอัตโนมัติ; ไปตั้งหน้ารักผู้อื่น
 โดยไม่ทำลายความเห็นแก่ตัวนั้นเป็นไปไม่
 ได้หรอก, จะสร้างเมตตากรรณาอะไรโดยไม่

ทำลายความเห็นแก่ตัวนี้เป็นไปไม่ได้. ฉะนั้นหันมาทำลายความเห็นแก่ตัวกันดีกว่า, **พอทำลายความเห็นแก่ตัวลดลงไปเท่าไร ความรักผู้อื่นจะเกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ แทนที่**, หมดยุติเห็นแก่ตัวเมื่อไร ก็รักผู้อื่นเต็มที ลดความเห็นแก่ตัวลงได้เท่าไร ก็จะรักผู้อื่นได้เท่านั้น. มาตั้งใจปฏิบัติตามหลักพระพุทธศาสนาคือทำลายความเห็นแก่ตัวถึงรากเหง้าของมัน คือความไม่ใช่ตัว ความไม่มีตัว, มีแต่ธรรมชาติเป็นร่างกายกับจิตใจ เป็นไปอย่างผิดๆ หรือเป็นไปอย่างถูกๆ; ถ้าเป็นไปอย่างผิดมันก็มีความทุกข์, เป็นไปอย่างถูกมันก็ไม่มี ความทุกข์, ต้องทำลายความเห็นแก่ตัว.

เห็นแก่ตัวเป็นศัตรูร้ายคือหลงวัตถุนิยม.

*ความเห็นแก่ตัวกำลังเป็นศัตรูร้าย
ของมนุษย์ยิ่งขึ้นๆ* เหลือที่จะประมาณได้
นั่นก็คือความเจริญทางวัตถุจนเป็น
วัตถุนิยม, ความเจริญทางวัตถุซึ่งควบคุมไม่
ได้ มันเจริญเป็นบ้าเป็นหลัง; ยิ่งเจริญทาง
วัตถุเท่าไร ความเห็นแก่ตัวในโลกจะเพิ่มขึ้น
เท่านั้น; เพราะผลทางวัตถุนั้นมันส่งเสริม
ความเอร็ดอร่อยแก่จิตใจของผู้เห็นแก่ตัว,
ยิ่งเจริญทางวัตถุเข้าไปเท่าไร ความเห็นแก่
ตัวในโลกจะมากยิ่งขึ้นเท่านั้น. การที่จะ
ควบคุมโลกจะยิ่งยากขึ้นเท่านั้น, การที่จะ
ทำให้โลกมีสันติภาพจะยิ่งยากขึ้นเท่านั้น;
ฉะนั้นหันมาต่อสู้ข้าศึกอันร้ายกาจของ

มนุษย์ คือความเห็นแก่ตัว.

ถ้าองค์การสหประชาชาติจะเป็น
 เจ้าก็เจ้าการในเรื่องนี้จะดีมาก, แต่สาขาองค์-
 การยูเนสโกไม่รู้เรื่องนี้เลย. ขออภัยที่พูดอย่าง
 นี้ อย่าหาว่าดูถูกดูหมิ่นเลย, อ่านหนังสือ
 ของยูเนสโกมาตั้งมากมายแล้ว มันก็ไม่มี
 เรื่องทำลายความเห็นแก่ตัว. **ถ้าองค์การ
 ของสหประชาชาติจะรวบรวมกำลังของ
 ศาสนาทุกศาสนาในโลกเอามาให้แต่ละ
 ศาสนาทำหน้าที่ของตนๆ เพื่อทำลาย
 ความเห็นแก่ตัวของมนุษย์ อย่างนี้มันจะ
 เร็วขึ้น;** ไม่นั่งจับปูใส่กระดิ่งอยู่อย่างนี้, อยู่
 อย่างนี้ก็จะมีปูใส่กระดิ่งอยู่ตลอดเวลา
 เลย, นั่งไกล่เกลี่ยเป็นท้าวมาลีวราช นั่งจับ

ปูใส่กระดิ่งอยู่อย่างนี้ โลกไม่มีวันที่จะมีสันติภาพ; **ต้องระดมกันทำลายความเห็นแก่ตัว** ทำลายความเห็นแก่ตัว. เดียวนี้มันเห็นแก่ตัวกู **อะไรๆ ก็เพื่อตัวกู**; นายทุนก็เห็นแก่ตัวกูจัด, คอมมิวนิสต์ชนกรรมมาชีพก็เห็นแก่ตัวกูจัด, แล้วมันจะพูดกันรู้เรื่อง หรือ มันจะพูดกันรู้เรื่องได้อย่างไร เอาคนเห็นแก่ตัวกับคนเห็นแก่ตัวมาพูดกัน, นี้ข้อที่อเมริกากับรัสเซียเขาพูดไม่รู้เรื่อง ก็เพราะต่างฝ่ายต่างมีหัวใจเป็นความเห็นแก่ตัว. **ถ้าจัดการให้ศาสนาของตนๆ เท่าที่ถึอกันอยู่ ศาสนาใดก็เอาวิธีนั้นมาทำลายความเห็นแก่ตัวตามแบบของตนๆ มันก็พอจะใช้ได้กันทั้งนั้น.**

เดี๋ยวนี้ศาสนามันกลับเห็นแก่ตัว
 ศาสนาทะเลาะกันเอง, ศาสนามุ่งทำลาย
 กันเสียเอง อย่างนี้ก็มันมีอยู่ มันมีอยู่เห็นอยู่
 แล้วก็ยังไม่ต้องพูด, แต่มันมีอยู่ ศาสนานั้น
 แหละ มันกำลังจะกัดกัน เจ้าหน้าที่ของ
 ศาสนาที่มันโง่เขลา มันก็คือความเห็นแก่ตัว
 มันไม่เห็นแก่มนุษย์ ไม่เห็นแก่ประเทศชาติ.
 ถ้าพรรครัฐบาลก็เห็นแก่ตัว พรรคฝ่ายค้าน
 ก็เห็นแก่ตัว ต่อให้ทำกันตั้งกับตั้งกลับมัน
 ก็ไม่ลงรูปลงรอยกันได้.

มาทำลายความเห็นแก่ตัว, ทำลาย
 ความเห็นแก่ตัวโดยวิธีใด *ใครถือศาสนาอะไร*
ก็ทำลายความเห็นแก่ตัวตามลัทธิ ศาสนา
นั้นๆ มีทั้งนั้นเลย. อาตมาลองสอบสวน

ใคร่ครวญดูตลอดเวลาเป็นพุทธ เป็นคริสต์ เป็นอิสลาม เป็นฮินดู เป็นซิกข์ ง่ายๆ อย่าง ขงจื้อเหลาจื๋ออะไร ก็ล้วนแต่มุ่งทำลายความ เห็นแก่ตัวทั้งนั้น. แต่แล้วไม่มีใครใช้ ไม่มี ใครถือเลย, กลับเห็นเป็นของที่ว่าขาดทุน **เสียหาย** : เรามัวไม่เห็นแก่ตัวอยู่เราก็เสียเปรียบ, คนที่เห็นแก่ตัวเขาก็ได้เปรียบ เลย ไม่มีใครกล้าที่จะไม่เห็นแก่ตัวเพราะไม่มี ศาสนา คนเหล่านี้ไม่มีศาสนา. **ถ้ามีศาสนา หรือกำลังได้รับประโยชน์จากศาสนาของ ตน ก็จรรู้จักอันตรายนันร้ายกาจที่สุดของ ความเห็นแก่ตัว, เห็นประโยชน์สูงสุดของ ความไม่เห็นแก่ตัว.**

สันติภาพมีอยู่เองโดยธรรมชาติ ต้องศึกษาให้รู้.

เดี๋ยวนี้หน้าหัว ที่เขาจะจัดให้เป็นปีสันติภาพ; อาตมารู้สึกหน้าหัวว่าจัดปีสันติภาพสร้างสันติภาพ, อยากรจะพูดว่ามันโง่. สันติภาพมันมีอยู่เองโดยธรรมชาติ, มนุษย์สร้างวิกฤตการณ์ขึ้นกลบสันติภาพ สันติภาพเลยหายไปหมด. มนุษย์หยุดสร้างวิกฤตการณ์ด้วยความเห็นแก่ตัวเถิด, หยุดทั้งนั้นแหละ สันติภาพมีมาเองโดยไม่ต้องสร้าง เพราะมันมีอยู่แล้วตามธรรมชาติ. องค์การสันติภาพอะไรขอให้ช่วยเขียนบทความไปลงหนังสือเล่มนั้นด้วย. แล้วก็เขียนอย่างนี้แหละ บอกว่ามันโง่ที่คิดว่าจะสร้างสันติภาพ หยุด

สร้างวิกฤตการณ์เถิด **หยุดสร้างวิกฤตการณ์
เถิดแล้วสันติภาพก็จะมีเอง.**

เดี๋ยวนี้ยังไม่รู้จักว่า วิกฤตการณ์คือ
อะไร? วิกฤตการณ์มาจากอะไร? ไม่มองดูว่า
มาจากสิ่งเดียวคือความเห็นแก่ตัวของ
มนุษย์, มันเป็นไปได้โดยสัญชาตญาณ. **ความ
เห็นแก่ตัว มันมีสัญชาตญาณอยู่ในชีวิต**
คำว่า Instinct; Instinct มีหลายแง่หลายมุม,
แต่แม่บทของมันคือความมีตัวฉัน, Instinct
มันมีตัวฉันเป็นแม่บทของ Instinct ว่าจะหา
อาหาร จะต่อสู้ จะวิ่งหนี จะสืบพันธุ์อะไร
ก็ตาม มันมาจาก**ความมีตัว มันมีอยู่ในสิ่งที่
เรียกว่ามีชีวิต.**

สิ่งใดมีชีวิตสิ่งนั้นมี Instinct ที่มีตัว,

มันเกิดได้ด้วย Instinct ที่ยังไม่มีปัญญาไม่มีวิชา **สัญชาตญาณอันนี้ยังไม่ถูกพัฒนาให้เป็นภาวิตญาณ คือมีปัญญาหรือมีวิชา;** พอคลอดออกมาจากท้องแม่ ไม่มีความรู้อะไรเลย มาพบของน่ารักก็รัก, พบของน่าเกลียดก็เกลียด, พบของอโรยก็ยินดี หลงไหลไม่อโรยก็โกรธเคืองอย่างนี้เป็นต้น, มากเข้าๆ ความเห็นแก่ตัวมันก็มีมากขึ้นๆ. เด็กทารกเดินไปโดนเก้าอี้ สะดุดเก้าอี้ เขาก็เตะเก้าอี้เพราะว่าเก้าอี้มันทำอันตรายกู เด็กไม่มีใครสอน เด็กก็มีความรู้ว่า ตัวกู ตัวกู ขึ้นมาได้ มันก็เตะเก้าอี้.

ความที่ไม่รู้ตามที่เป็นจริงนี้ มันทำให้เกิดความคิดเป็นตัว, เป็นตัว มีตัวกู ตัวตน

ตัวฉัน ตัวข้าพเจ้า อะไรก็ตาม; เมื่อมีตัวแล้ว มันก็ต้องมีของตัว. **อัตรตา** แปลว่า **ตัว**, **อัตรตनिया** แปลว่า **ของตัว** คือเนื่องด้วยตัว. พอมีอะไร เป็นของตัว มันก็มีปัญหา ชอบใจก็เป็นของ ชอบใจของเรา ของกู, พอไม่ชอบใจก็เป็น ศัตรูของกู ก็เลยมีมิตรมีศัตรูกันอย่างไม่มี ที่สิ้นสุดอย่างนี้. **ที่มันเคลื่อนไหวได้ ก็มี** **ความรู้สึกเป็นตัว ว่ามีตัว** : เด็กๆ เปิดหลัง นานาฬิกาพกดุเห็นกระดูกกระดูกได้ก็คิดว่า นานาฬิกามีชีวิต, คนป่าไม่เคยเห็นรถยนต์ที่ วิ่งไป ก็คิดว่าเป็นสัตว์ชนิดหนึ่ง เป็นช้าง ชนิดหนึ่งหรือเป็นเต่าชนิดหนึ่งก็ได้ **ความ** **หลอกว่ามีตัวมันมีขึ้นได้โดยสัญชาตญาณ** **ที่ปราศจากความรู้**อย่างนี้.

เรื่องนี้เราไม่ได้สอนกัน ทั้งที่พุทธ-
 ศาสนาสอนแต่เรื่องนี้เรื่องเดียว, สอนเรื่อง
 ว่าให้ละความเห็นแก่ตัว โดยละความมีตัว
 เสีย; มันน่าจะเป็นการศึกษา Academic
 studyอย่างสูงสุดของโลกเรื่องความไม่มีตัว,
 แต่มันก็ยังมีไม่มีเลย มันจึงมีตัว มีความเป็น
 ของตัว มีความเห็นแก่ตัวเต็มไปทั้งโลก กลุ่ม
 ไปทั้งโลก และหนาแน่นยิ่งขึ้นเพราะความ
 เจริญทางวัตถุ ซึ่งส่งเสริมความเห็นแก่ตัว.
 ในยุคที่ความเจริญทางวัตถุไม่รุนแรงมีความ
 เห็นแก่ตัวยังน้อย, เดียวนี้คนก็มาก ส่งเสริม
 วัตถุ วัตถุส่งเสริมความเห็นแก่ตัวก็อัดแน่น
 ไปทั้งโลก มันจึงพูดกันไม่รู้เรื่องที่จะสร้าง
 สันติภาพ. *ความเห็นแก่ตัวมันสร้างวิกฤติ-*

การณ์ ทำลายความเห็นแก่ตัวมันก็ลดวิกฤติ-
การณ์, *ลดวิกฤติการณ์สันติภาพมันก็ไหล*
ขึ้นมา เรียกว่า*ธรรมชาติที่สร้างไว้ตามปกติ*
นั้นเป็นสันติภาพพอดีก็ได้. เดียวนี้มันสร้าง
ความเกินพอดี, แสวงหาความสนุกสนาน
เอร็ดอร่อยมากขึ้นเป็นความเจริญ.

ศัตรูที่ร้ายกาจที่สุด ก็คือความเจริญ
ที่เราบังคับมันไม่ได้, ความเจริญทางวัตถุที่
เราบังคับมันไม่ได้ นั่น คือศัตรูอันเลวร้ายที่สุด
ของมนุษย์ขอให้สนใจกันบ้าง, อย่าสร้างความ
เจริญอย่างหลับหูหลับตา. เดียวนี้*ความเจริญ*
กลับกลายเป็นอุปสรรคของอาชญากรรม
เสียก็มาก, ความเจริญในแบบนี้มันก็*ทำลาย*
ความสงบเสียโดยมาก. เมื่อไม่มีไฟฟ้ามันก็

ตักน้ำได้จากบ่อ มันก็หุงข้าวได้ด้วยไฟน พอมมีไฟฟ้ามันก็ต้องใช้ปั้มน้ำไฟฟ้า ต้องหุงข้าวด้วยไฟฟ้า, แล้วยังจะต้องไปกู้เงินเขาซื้อโทรทัศน์มาไว้ดูอีก, แล้วโทรทัศน์ที่มากูก็ดูเรื่องส่งเสริมความเห็นแก่ตัวทั้งนั้น. ไปดูเถอะ เปิดวิทยุเปิดโทรทัศน์ก็เปิดแต่โปรแกรมกิเลสทั้งนั้น, โปรแกรมที่เป็นการศึกษาเขาไม่เปิดกัน เขาปิดเสียนี้; ความเจริญที่ควบคุมไม่ได้นี่คืออันตรายที่สุดของมนุษย์.

ศึกษาปฏิบัติธรรมให้ถูกต้อง เป็นหน้าที่ของชีวิต.

ขอให้สนใจกันในเรื่องนี้ว่า ควบคุมความเห็นแก่ตัว แล้วมาอยู่ตรงกลางที่ถูก

ต้อง คือทำหน้าที่ให้ถูกต้อง, ทำหน้าที่ให้ถูกต้อง อย่างที่พูดมาแล้วว่า **หน้าที่คือชีวิต.**

หน้าที่ นั้นอย่าพูดว่าเป็นอุปกรณ์ของชีวิต **มันเป็นตัวชีวิตเลย,** ลองไม่ทำหน้าที่มันก็คือตาย จะพูดว่าหน้าที่ ธรรมะนี้คือคู่ชีวิต ก็ยังถูกน้อยไป ว่ามันเป็นตัวชีวิตเสียเลยดีกว่า. พอไม่มีธรรมะไม่ทำหน้าที่ ก็คือไม่มีชีวิต, มันหมดค่า ชีวิตในด้านคุณธรรมมันหมดไปแล้ว ตายหมดแล้ว; แม้ว่าชีวิตทางร่างกายอยู่ ชีวิตทางจิตใจอยู่ แต่ชีวิตทางคุณธรรมหมดแล้ว มันหมดดีแล้ว มันเหมือนกับคนตายแล้ว. นี่ความเห็นแก่ตัวมันเป็นอย่างนี้ มันสร้างความเป็นอย่างนี้ขึ้นมา.

เราศึกษาด้านนี้กันเถิด มันยังขาดอยู่ มันถูกละเลย, การศึกษาเรื่องชีวิตใน ส่วนลึกมันถูกละเลย, ศึกษาแต่เรื่องชีวิต ทางด้านวัตถุด้านนอกกันเสียมาก.

ขอให้รู้จักว่า ความสุขที่แท้จริง คือการปฏิบัติหน้าที่ ปฏิบัติธรรมะอยู่ ทุกอิริยาบถ โดยไม่ต้องใช้เงิน, โดยไม่ต้อง เพิ่มการงาน. **งานที่ทำอยู่แล้ว หน้าที่ที่ทำ อยู่แล้ว พลิกให้เป็นชีวิตสดชื่นเยือกเย็น ยกมือไหว้ตัวเองได้ทั้งนั้น :** ทำอย่างถูกต้อง พอใจ ถูกต้องพอใจ มาทั้งวันๆ, คำลงมา คิดบัญญัติ โอ้! มันมีแต่ความถูกต้อง ยกมือ ไหว้ตัวเองได้ นั่นคือสวรรค์ที่แท้จริง ที่ตรง นั้น ที่นี้และเดี๋ยวนี้. สวรรค์ต่อตายแล้ว

อยู่ที่ไหนก็ไม่รู้ มันไม่แน่นอน, ไม่แน่นอน เหมือนสวรรค์ที่เมื่อยกมือไหว้ตัวเองได้ คือ สวรรค์ที่แน่นอน ที่นี่และเดี๋ยวนี้. พอทำผิดหน้าที่ ผิดหน้าที่ผิดธรรมะผิดหน้าที่ มันก็เป็นความทุกข์, *เกลียด เกลียดตัวเองยกมือไหว้ตัวเองไม่ได้* นั่นแหละคือนรกที่แท้จริง, มีที่ไหนก็มีนรกที่นั่น ไม่ใช่อยู่ที่ใต้ดินใต้บาดาลอะไร มันอยู่ที่ว่าทำผิดหน้าที่ยกมือไหว้ตัวเองไม่ได้เมื่อใด มีนรกเมื่อนั้น.

สอนกันให้เข้าใจถูกโดยมิใช่ขัดแย้ง.

ขอให้ช่วยสอนลูกเด็กๆ *ให้รู้จักนรก สวรรค์ที่แท้จริง ที่รีบด่วนที่จำเป็นกว่า,* นรกใต้ดินสวรรค์บนฟ้า นั้นเขาสอนกันมา

ก่อนพระพุทธเจ้า. อย่าไปคิดว่าพระพุทธเจ้าสอนเลย เขาสอนกันอยู่ก่อนพระพุทธเจ้า, พระพุทธเจ้าเกิดขึ้นมาในหมู่คนที่เขามีความเชื่อเรื่องนรกสวรรค์อย่างนั้น แล้วท่านก็ไม่ขัดแย้ง, ไม่ขัดแย้ง คำนี้อีกคำหนึ่งขอได้โปรดจำไว้ด้วย.

ความไม่ขัดแย้งเป็นหัวใจพุทธศาสนา ท่านไม่ไปยกเลิก ว่าผิดๆ เลิกๆ สวรรค์เช่นนั้น ท่านมีของท่านก็ได้; แต่ถ้าจะให้ฉันอธิบายบ้างก็ว่า ต้องทำให้ถูกต้อง มันจึงจะได้สวรรค์ชนิดนั้น, และไม่ตกนรกชนิดนั้น. แต่ว่านรกและสวรรค์ที่แน่กว่านั้น ฉันเห็นแล้ว, ฉันเห็นแล้ว พบแล้ว มยา ทิฏฐา มยา ทิฏฐา แปลว่า ฉันเห็นแล้ว คือ

เมื่อทำผิดที่ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ เป็นนรก
 ที่ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ, เมื่อทำถูกต้องที่
 ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ นี่คือนิพพานที่แท้
 จริงที่ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ นรก สวรรค์
 อย่างนี้คือของพุทธศาสนาที่พระพุทธเจ้า
 ท่านสอนจริงๆ, สวรรค์บนฟ้า นรกใต้ดิน
 นั้นเขาสอนกันอยู่ก่อนพระพุทธเจ้า อย่า
 ไปดูเป็นของพระพุทธศาสนาเลย, เขาสอน
 กันอยู่ก่อน; แต่พระพุทธเจ้าท่านเกิดขึ้น
 ท่านไม่มีการขัดแย้ง, ทุกอย่างทุกประการ
 จะมีหลักว่าไม่ขัดแย้ง. ผู้ไม่ขัดแย้งคือ
 พระพุทธเจ้า ท่านตรัสว่า ตถาคตไม่กล่าว
 คำขัดแย้งกับผู้ใดภายในโลกนี้ ในเทวโลก
 มารโลกพรหมโลก ในหมู่สัตว์พร้อมทั้ง

สมณพราหมณ์, ก็หมายความว่าทุกๆ โลก ทุกๆ อย่างจะไม่กล่าวคำขัดแย้ง เมื่อสอนว่านรกเป็นอย่างนั้นก็ได้อีก.

ถ้าเขาสอนเรื่องกรรมนี้อีกอย่างหนึ่ง ตายแล้วทำดี-ดี ทำชั่ว-ชั่ว อย่าเข้าใจว่านี่พระพุทธศาสนานะ, เพียงแต่พระพุทธศาสนาไม่ขัดคอ แล้วก็รับเอามาใช้ด้วยเป็นคำสอนพื้นฐาน. แต่พระพุทธศาสนาที่แท้จริงสอนกรรมอีกชนิดหนึ่ง อยู่เหนือกรรมทั้งปวง ไม่ติดมั่นอยู่ในกรรมดี - กรรมชั่ว, นั่นแหละสูงสุดของพระพุทธศาสนา. การติดดี บ้าดี หลงดี มันก็คือความทุกข์ความเลวร้ายชนิดหนึ่ง, สอนว่าอย่าทำชั่วเสร็จไป ถ้าทำดีถึงที่สุด แล้วทำจิตให้บริสุทธิ์,

อย่าบ้าดี อย่าหลงดี อย่าเมาดี ฉะนั้นจึงเป็นคำสอนที่ว่าเหนือกรรม เหนือกรรม; กรรมที่เหนือกรรม เรียกว่า *กรรมไม่ดำ-ไม่ขาว*; กรรมดำ คือ-ชั่ว, กรรมขาว คือ-ดี *กรรมไม่ดำไม่ขาว-คือกรรมที่ถอนเสียทั้งกรรมชั่วและกรรมดี* นี่เป็นเรื่องของพระพุทธศาสนาในเรื่องกรรม แต่คนก็มามั่นแน่นว่าทำดี-ดี ทำชั่ว-ชั่ว ซึ่งเขาสอนกันอยู่ก่อนพระพุทธเจ้า. *สอนให้มีจิตใจอยู่เหนือดีจนไม่บ้าดีลื, อย่าบ้าดี อย่าเมาดี อย่าหลงบุญ, อย่าบ้าบุญจึงจะมีจิตใจ่องแผ้ว่องใสในข้อที่สามว่า สจิตตปริโยทปนํ -ทำจิตของตนให้่องแผ้ว.* พระพุทธเจ้าเกิดขึ้นในหมู่คนที่เขามีความเชื่อกันอยู่อย่างหนึ่งเคร่งครัด

ท่านไม่ขัดแย้ง, แล้วประกาศคำนี้ออกมาว่า
**ตถาคตไม่กล่าวคำขัดแย้งกับใครๆ ในโลก
 ทุกๆ โลก.**

คำว่า **ขัดแย้ง** ถ้าเป็น**ภาษาบาลี**
คือคำว่า อุปัททวะ, ภาษาไทยก็คืออุปาทว์.
 อุปาทว์ - อุปัททว ในภาษาบาลีคำนี้มีความ
 หมายถึงการขัดแย้ง มีการขัดแย้งที่ไหนมี
 อุปาทว์ที่นั่น; ฉะนั้นต้องไม่มีการขัดแย้ง
 ต้องมีการทำความเข้าใจซึ่งกันและกัน, ต้อง
 บรรเทาความเห็นแก่ตัว จึงจะทำความเข้าใจ
 เข้าใจแก่กันและกันได้. **เดี๋ยวนี้เราทำความเข้าใจ
 เข้าใจแก่กันและกันไม่ได้ เพราะมีความ
 เห็นแก่ตัว.** จงทำลายความเห็นแก่ตัว แล้ว
 ก็จะทำเข้าใจแก่กันและกันได้ แล้ว

ก็จะไม่มีความขัดแย้ง, แล้วสิ่งที่เรียกว่า อุบาทว์ หรืออุปัทวะ จะไม่มีในโลกนี้อีกต่อไป. โปรดสังวรในเรื่องนี้ด้วยว่า **ถ้ามีการขัดแย้งที่ไหนมีอุบาทว์ที่นั่น** จะกลางไร่กลาง นากลางตลาด ในรัฐสภา ในโลกที่ประชุม ของโลกอะไรก็ตาม ถ้ามันมีการขัดแย้งก็ ต้องถือว่ามีความอุบาทว์ที่นั่น. **ต้องไม่มีการขัดแย้ง ทำความเข้าใจกันได้ โดยพยายามลดความเห็นแก่ตัวจึงจะเป็นพุทธศาสนา;** นี้เรียกว่าทำหน้าที่ให้ถูกต้อง, **ทำหน้าที่ให้ถูกต้อง แล้วจะไม่มี ความขัดแย้งเลย, ทุกคนเคารพหน้าที่ของตน ในฐานะที่เป็นสิ่ง** **ที่พระพุทธเจ้าก็เคารพ.**

ตามหัวข้อของปาฐกถาว่าจะขอพูด

เรื่อง **สิ่งที่พระพุทธเจ้าก็เคารพ**, ปัญหา
 ทั้งปวงจะละลายสูญหายไปหมดสิ้นทั้งโลก
 ก็โดยที่เราเคารพสิ่งที่พระพุทธเจ้าท่าน
 เคารพ; สิ่งนั้นคือ ภาษาไทยเรียกว่า **หน้าที่**,
 ภาษาบาลีเรียกว่า **ธมฺม**. **จงเคารพธรรมะ**
เกิด คือเคารพหน้าที่เกิด, ทำหน้าที่ของ
ตนๆ อย่าไปแทรกแซงหน้าที่ของคนอื่น
เลย ดูว่าหน้าที่ของตนนี้ สมบูรณ์ถูกต้อง
แล้วหรือยัง ถูกต้องแล้วก็ใช้ได้. เคารพสิ่ง
 ที่พระพุทธเจ้าเคารพนั้นก็คืออย่างนี้ เคารพ
 หน้าที่, เคารพหน้าที่ เป็นความหมายที่ถูก
 เด็กๆ ไม่ค่อยจะเข้าใจ คนโตๆ ก็ยังไม่ค่อย
 จะเข้าใจ เพราะไม่รู้ว่าหน้าที่คือธรรมะ คือ
 ช่วยได้ ช่วยได้ทุกอย่างทุกประการ. ถ้าเห็น

อย่างนี้แล้วก็จะพอใจทำหน้าที่ มันก็ไม่เลือกงาน แล้วคนก็จะไม่ว่างงาน; แม้หน้าที่โกยขยะล้างท่อถนน ก็เป็นการปฏิบัติธรรมะ, คือทำหน้าที่ ทำแล้วรอด, แม้แต่ว่าขอทาน เพราะทุพพลภาพหรือเพราะอะไรก็ตาม มันก็เป็นการทำหน้าที่เพื่อความรอด.

ทำหน้าที่ของตนให้ถูกต้องทาง แล้วจะรอด.

ขอให้ทุกคนบูชาหน้าที่ของตน, บูชาหน้าที่ของตน, มีหน้าที่อย่างไรก็ทำหน้าที่ของตน : หน้าที่ดำรงชีวิตก็ทำดี, หน้าที่บริหารชีวิตประจำวันก็ทำดี หน้าที่สังคมก็ทำดี.

หน้าที่สังคมนี้สรุปรวมได้เป็นว่า
 ๖ ทิศทาง : ข้างหน้าบิดามารดา, ข้างหลัง
 บุตรภรรยา, ข้างซ้ายเพื่อน, ข้างขวาครูบา
 อาจารย์, ข้างบนคือผู้อยู่เหนือบังคับบัญชา
 พระเจ้าพระสงฆ์ ราชามหากษัตริย์, ข้างล่าง
 ก็ผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชา กรรมกร. ทุกทิศทาง
 ทั้ง ๖ ทิศทางทำถูกต้อง, ถูกต้องก็เรียกว่า
 ทำหน้าที่ถูกต้อง.

แล้วก็ทำหน้าที่ฝ่ายจิตใจได้ตาม
 ที่จะมีโอกาส, มีศีล สมาธิ ปัญญา เพิ่ม
 ขึ้นได้ตามโอกาส. แต่ถ้าว่าทำหน้าที่อย่าง
 ธรรมดาในโลกนี้ไม่ถูกต้องก็ยากที่จะทำ
 หน้าที่ทางจิตใจ, สร้างพื้นฐานหน้าที่ธรรม-
 ดาโลกๆ นี้กันให้สมบูรณ์เสียก่อนเถิด แล้ว

มีโอกาสนี้ที่จะแทรกแซงอยู่ในหน้าที่ตาม
 ธรรมดา นี้ ให้มีศีล ให้มีสมาธิ; อย่างที่พูด
 แล้วว่า ล้างส้วมก็ขอให้มีสมาธิ, จะได้มี
 ปัญญา รู้แจ้ง ความสะอาดความไม่สะอาด
 อะไรขึ้นมาตามลำดับ, เอามาปนกันได้ ทำ
 พร้อมๆ กันไปได้ หน้าที่ทั้งหลายเอามาทำ
 พร้อมๆ กันได้ แล้วก็เป็นผู้สมบูรณ์ สมบูรณ์
 ด้วยหน้าที่.

ปฏิบัติธรรมคือการปฏิบัติหน้าที่,
 ปฏิบัติศาสนาคือปฏิบัติหน้าที่, ปฏิบัติ
 เพื่อความรอดคือการปฏิบัติหน้าที่ แล้ว
 ก็จจะรอด. ถ้าไม่ปฏิบัติหน้าที่ไม่มีทางรอด
 ไม่มีใครช่วยได้, คนที่ไม่ทำหน้าที่ให้พระเจ้า
 เทวดามาเป็นฝูงๆ ก็ช่วยไม่ได้ กล้าทำทนาย

อย่างนี้เลย. ผู้ไม่ทำหน้าที่ ต่อให้เทวดา หรือพระเป็นเจ้ามาเป็นฝูงๆ ก็ช่วยคนนี้ได้ ไม่ได้ ช่วยคนที่ไม่ทำหน้าที่ไม่ได้; พอทำหน้าที่ เท่านั้นแหละ หน้าที่กลายเป็นพระเจ้าขึ้นมาช่วยทันที ช่วยได้ด้วย และทันทีด้วย **ทำหน้าที่แล้วพระเจ้ามาช่วยทันที คือหน้าที่ กลายเป็นพระเจ้ามาช่วย, ไม่ทำหน้าที่มัว แต่จุดจุดปะจุดเทียนบูชาบวงสรวงอ้อนวอนอยู่ ลั่นเซียมซีอยู่ ไม่มีทาง ไม่มีพระเจ้าองค์ไหน จะช่วยได้ คนอย่างนี้ไม่เป็นพุทธบริษัท ให้ ศาสนาคริสต์เข้ามาแย่งเอาไปเสียให้หมดๆ ก็ดีเหมือนกัน, จะไปใช้วิธีอื่นของศาสนา คริสต์ช่วยให้รอดได้ เมื่อมันอยู่เป็นชาวพุทธ มันช่วยตัวเองไม่ได้แบบนี้แล้วอย่าอยู่เลย.**

ถ้าเป็นพุทธบริษัทไม่ต้องมี
 ไสยศาสตร์; ไสยศาสตร์ แปลว่า ความรู้ของ
 คนหลับ; ไสยะ แปลว่า หลับ พุทธศาสตร์
 แปลว่า ความรู้ของผู้ตื่น, พุทธะ พุทธะ แปล
 ว่า ผู้ตื่น มันต้องตื่นจากความหลับ ตื่นจาก
 ความโง่ รู้ตามที่เป็นจริง, มีหลักว่าช่วยตัว
 เองตามกฎแห่งเหตุผล, ช่วยตัวเอง ช่วย
 ตัวเองไม่ต้องให้สิ่งภายนอกช่วย. ช่วยตัว
 เองคือทำหน้าที่ บุษาน้ำที่ หน้าที่ก็จะ
 กลายเป็นของช่วยขึ้นมา, คำว่าช่วยตัว
 เองหมายความว่าอย่างไร อย่าไปคิดว่าจะพึ่ง
 พระพุทธเจ้า.

พระพุทธเจ้าท่านได้สอนว่า จง
 พึ่งธรรมชาติ คือพึ่งตัวเอง, ท่านทั้งหลายจง

มีตนเป็นที่พึ่ง คือมีธรรมะเป็นที่พึ่ง, ถ้ายัง
 มีตนอยู่แม้จะไม่ใช่ของจริงแต่มันมีตนอยู่ ก็
**ต้องคิดว่าตนนั้นแหละช่วยตน คือปฏิบัติ
 ธรรมะ, ปฏิบัติธรรมะคือปฏิบัติหน้าที่
 แล้วมันก็ช่วยตนเองได้.** ตถาคตทั้งหลายไม่
 อาจจะช่วยได้ ได้แต่บอกทาง บอกวิธี บอก
 หนทาง, ท่านทั้งหลายจะต้องช่วยตัวเอง
 ด้วยการทำหน้าที่.

สรรเสริญคุณของพระพุทธเจ้ากัน
 สักหน่อยตรงนี้ก็ได้ว่า ก่อนสว่างก่อนหัวรุ่ง
 ท่านคิดสอดส่องว่า วันนี้จะไปช่วยใคร; วันนี้
 จะไปช่วยใคร, เพราะสังเกตเห็นอยู่ทุกๆ ไป
 ว่า คนนั้นช่วยไม่ไหว คนนี้พอช่วยได้ ก็ไป,
 สว่างขึ้นก็ไปไปบิณฑบาต เพื่อได้มีโอกาส

พูดกันคนนั้นแหละ ให้ได้รับประโยชน์ช่วยตัวเองได้. นี่ท่านทำงานตั้งแต่ก่อนสว่าง เล็งญาณตรวจโลก, เขาใช้คำว่าอย่างนั้น แล้วก็ไปช่วย จะเป็นตอนกลางวันตอนสายอะไรก็ได้, บางทีจะค้างคืนที่นั่นก็ได้ **ช่วยโปรดสัตว์** หมายความว่าไปช่วยให้เขามีความรู้เรื่องดับทุกข์, ไม่ใช่ไปขออาหารกินล้วนๆ. เดี่ยวนี้ชาวบ้านมักจะเข้าใจว่าไปโปรดสัตว์คือไปบิณฑบาตไปขออาหารกิน; แต่สำหรับพระพุทธเจ้าท่านไปเพื่อจะโปรดคนให้พ้นจากกองทุกข์, พอตอนบ่าย แสดงธรรมโปรดคนทั่วไป, ตอนหัวค่ำสอนภิกษุ, ตอนดึกสอนคนชั้นสูง เรียกว่าแก้ปัญหาเทวดา, จะเป็นเทวดามาจากสวรรค์

หรือเทวดาพระราชามหากษัตริย์ก็ได้, จะ
 แก้ปัญหาเทวดาตอณติก, เรื่องในบาลีมีอยู่
 ชัดเจนแล้ว พระเจ้าปเสนทิ พระเจ้าอชาติ-
 ศัทรุไปเฝ้าพระพุทธเจ้าก็ไปเฝ้าตอณติกทั้ง
 นั้น ต้องมีกองทัพ คบเพลิงถือไปทั้งนั้น; นี้
 ว่าตอณติกแก้ปัญหาเทวดา, พอใกล้รุ่งก็อีก
 ก็นึกถึงว่าจะไปโปรดใคร, ท่านทำงานเป็น
 วงจรอย่างนี้แหละ. นี่ลองคิดดูสิว่า ท่าน
 ไม่ได้เป็นคนขี้เกียจหรือว่าเบื่องาน ทำงาน
 อย่างนี้ ขอให้**ลูกศิษย์ของพระพุทธเจ้าเรา**
ทำงานครบวงจรกันอย่างนี้ : ก่อนสว่าง
คิดดูจะทำอะไร พอสว่างขึ้นก็ทำ-ทำ-ทำ
ค่าลงก็พอใจ พอใจยกมือไหว้ตัวเองได้
 ว่าได้ทำถูกต้องทั้งวัน. นี่คือน้ำที่ในภาษา

ไทย, ธรรมะในภาษาบาลี.

ครูบาอาจารย์ทั้งหลายพ่อแม่ทั้ง
หลาย **ช่วยบอกลูกเด็กๆ ให้รู้ว่าธรรมะ
คือหน้าที่**; อย่าบอกเขาแต่ว่าคำสอนของ
พระพุทธเจ้า แล้วไม่รู้ว่าสอนว่าอย่างไร. ตัว
ธรรมะคือตัวหน้าที่ ตัวสิ่งที่พระพุทธเจ้า
เองก็เคารพ, เพราะฉะนั้นขอให้พวกเรา
ทั้งหลายจงเคารพสิ่งที่พระพุทธเจ้าเคารพ
เถิด แล้วโลกนี้ก็จะหมดปัญหา.

ข้อความทั้งหมดนี้ อาตมาถือว่าเป็น
ธรรมปฏิบัติสั้นๆ ไม่มีกาแพเสียง ไม่มีโค-
คาโคล่าเสียง, **ขอปฏิบัติสั้นด้วยธรรมะ
คือบอกให้รู้ว่าโลกจะรอดได้ เพราะว่า
เคารพสิ่งที่พระพุทธเจ้าก็เคารพ**; สิ่งนั้น

คือหน้าที่-หน้าที่-หน้าที่. ขอให้บูชาหน้าที่
 แม้จะทำงานอยู่กลางแดดอาบเหงื่ออยู่
 กลางแดดก็เคารพบูชาเหงื่อ ว่าไม่ใช่สิ่งที่น่า
 รังเกียจ; ถ้าเกลียดเหงื่อแล้วไปเป็นอันธพาล
 จึ่ปล้นดีกว่า ก็เป็นธรรมชาติของอันธพาล อย่า
 เอาเลย. เหงื่อออกมาอย่างนี้เป็นน้ำมนต์
 รดพอใจ ดีกว่าไปรดน้ำมนต์อย่างที่เขารดๆ
 กันอยู่ ซึ่งไม่เกิดอะไรขึ้น, เป็นไสยศาสตร์
 มากเกินไป. ขอให้รดน้ำมนต์เหงื่อ เพราะ
 การทำหน้าที่เกิด แล้วจะเป็นน้ำมนต์ของ
 พระพุทธเจ้าด้วย แล้วก็รอดจากความ
 ทุกข์, จะดับความทุกข์โดยประการทั้ง
 ปวงด้วย. นี้ขอให้พอใจในหน้าที่ แม้มันจะ
 ออกมาในรูปของเหงื่อกลางแดด ทำงาน

กลางฝนอะไรก็ตาม, พอใจ พอใจ พอใจ
 เป็นสุข เป็นสุข เมื่อทำหน้าที่. **เดี๋ยวนี้คน
 ไม่พอใจในความสุขที่แท้จริง, ไปพอใจใน
 ความเพลิดเพลินที่ลลอลวง** เงินไม่พอใช้
 ต้องกู้ต้องยืม ต้องหลงเป็นเหยื่อของคน
 ลลอลวง เพราะมันจะไปหาแต่เงินมาบูชา
 กิเลส ก็สมน้ำหน้าแหละ พุดอย่างนี้ดีกว่า.

ขอให้ทุกคนมองเห็นที่พึ่งอันแท้
 จริงของเรา คือหน้าที่ พระพุทธเจ้าคือผู้ค้น
 พบและสอนเรื่องหน้าที่, พระธรรมคือตัว
 หน้าที่, พระสงฆ์คือผู้ประสบความสำเร็จ
 ในหน้าที่, เราเคารพพระพุทธ พระธรรม
 พระสงฆ์ก็จงเคารพหน้าที่ ซึ่งเป็นสิ่งเดียวกัน
 กับที่พระพุทธเจ้าก็ทรงเคารพ. ขอให้ท่าน

ทั้งหลายได้โปรดรับเอาธรรมะปฏิสันถารอัน
นี้ไปตามมีตามได้ ตามที่จะทำได้, ไม่ต้อง
เชื่อเดี๋ยวนี้, แต่ขอให้ไปลองดูว่าจริงหรือไม่
จริง ขอให้ไปลองดูไปสังเกตดูไปทดลองดูว่า
จริงหรือไม่จริง แล้วค่อยเชื่อกันทีหลัง.

อาตมาก็ขอยุติการบรรยายปาฐกถา-
ธรรมนี้โดยความสมควรแก่เวลา ขอขอบ
พระคุณที่ได้มา, ขอขอบพระคุณที่ได้ปฏิบัติ
หน้าที่อย่างนี้ ขอเน้นให้พอใจในแผ่นดิน
แผ่นดินที่เป็นที่ประสูติ ตรัสรู้ ที่อยู่อาศัย
ที่สอนของพระพุทธเจ้า ที่นิพพานของพระ-
พุทธเจ้า แล้วก็คงจะประหยัดค่าก่อสร้างได้
อีกเป็นอันมาก.

ขอยุติการบรรยาย.

รายชื่อผู้สนับสนุนพิมพ์ธรรมะเล่มน้อย เล่มนี้

๕,๐๐๐ เล่ม

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

๑,๐๐๐ เล่ม

อำนวยการ ล้อมทองสิทธิคุณ - ปารีชาติ บุญมีโชค

๑๐๑ - ๓๐๐ เล่ม

กนกพร แสนแก้ว

ณัฐรภา บุญชิตา

ธนิต มาศรีนวล

ธีรดา สัตยารักษ์

นงลักษณ์ เกษมไพบูลย์สุข

ปราโมทย์ ศักดิ์กำจร

มุกดา ศรีวิเชียรรักษ์

พยุงศรี มังตรีสรรรค์

อมรเดช มังตรีสรรรค์

วัชรวิ วีรวัฒน์โยธิน

วิภาภรณ์ ภู่วัฒนกุล

วิมลฤดี พงษ์หิรัญญ์

สุวัฒน์ เกิดผล

ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม

๑ - ๑๐๐ เล่ม

ครอบครัววงศ์เศรษฐไพศาลและครอบครัววิศาลโลกะ

ครอบครัวอัครปรีชาวงศ์และครอบครัวธนะเสวี

กชกร พิสุทธิกุล

กฤษฎา จีระวงศ์พานิช

เกรียงไกร ฐานิณการณ

ขวัญวงศ์ นนทศิลป์

จรรยา เตชะเลิศ

จิราพร ปิยามย์

เฉลิมขวัญ นิวัตวงศ์

ชวลิตวิทย์ สาคร

ณัฐวดี เซลเมล	ณัฐสุดา พิสุทธิกุล
ณัฐสุดา สุภรณ์ไพบูลย์	ทศพล จตุรวัฒนา
ธนวัฒน์ พิสุทธิกุล	นพคุณ เหล่าวณิชย์วิทย์
นฤมล มีลาภ	นัธมน โพธิ์เกษม
พรรณนิภา เจียมจินตนารมย์	พัชรภา มีทองอยู่
พัชรี เพ็ญโรจน์	ระวีวรรณ เสขะนันท์
รัชณี แซ่ลิ้ม	วรัณธร ตั้งสมชัย
วรินทร์ สีนพิเชตร	วริศรา เจียมจินตนารมย์
วัชรภรณ์ พูลแย้ม	วิลเลียม เซลเมล
ศศิการต์ หิรัญธัญญรักษ์	
ศิขริน ดอนขำไพโร และครอบครัว	
สวรรณ เจริญธรรม	
สุกัญญา-กอข้าว-ต้นกล้า นิยมตระกูล	
สุทิตา ไตรกิตยาโสภณ	
สุวรรรัตน์ สุศนันท์	
อชิรญาณ์ ธนพงศ์กรสกุล	

กิจกรรมของสวนโมกข์กรุงเทพ

การบริหารงานทางธรรมให้เกิดการมีส่วนร่วม
ในธรรม ในหลากหลายลักษณะ อาทิ ทำเอง ร่วมมือ
กันทำ และธรรมภาคีทำให้ ทำขึ้นภายในและภายนอก
ทั้งที่เป็นกิจกรรมประจำ และทำเป็นครั้งคราว โดย
กิจกรรมบางส่วนที่เกิดขึ้นภายในประกอบด้วย ดังนี้

**การเจริญสติภาวนา สวดมนต์ทำวัตรและเจริญ
จิตตภาวนา** เวลา ๑๗.๓๐ - ๑๘.๓๐ น. (ทุกวัน), **สมาธิ
ภาวนาทุกวันอาทิตย์** เวลา ๑๔.๐๐ - ๑๗.๐๐ น., **อานา-
ปานสติภาวนากับพุทธทาสภิกขุ** โดยกลุ่มอยู่เย็น
เป็นประโยชน์ เวลา ๑๗.๐๐ - ๑๘.๓๐ น. (ทุกวันพุธ -
พฤหัสบดี), **เจริญสติแบบเคลื่อนไหว** เวลา ๐๘.๓๐ -
๑๗.๐๐ น. (ทุกวันเสาร์ - อาทิตย์ สัปดาห์ที่ ๒ ของเดือน
ตลอดปี ๒๕๕๔), **วันแห่งสติกับชาวคณะหมู่บ้านพลัม
ประเทศไทย** เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๗.๐๐ น. (ทุกวันเสาร์
สัปดาห์ที่ ๓ ของเดือนตลอดปี ๒๕๕๔)

การบริหารเพื่อจิตตภาวนา โยคะในสวนธรรมกับสถาบัน
โยคะวิชาการ, โยคะบ้านสวนกับกลุ่มบ้านสวนสุขภาพ,
อานาปานสติกับไทเก๊ก โดยคณะครูสุพล โล่ห์ชิตกุล.

**อบรมเพื่อพัฒนาชีวิต, สวนโมกข์เสวนา, เพลินธรรมนำชม,
งานบุญ, ธรรมนิทรรศการ. ธรรมนันทนาการ เป็นต้น**

ธรรมะใกล้มือ

โครงการ “ธรรมะ 4U” กับ AIS

- รับฟังธรรมะกด *272 โทรออก
- สมัครรับบริการข้อความธรรมะ *298*272#โทรออก

โครงการชุมชนธรรมะออนไลน์

- ธรรมะ “Twitter”
<http://twitter.com/buddhadasa>
- ธรรมะดีดี (D³)
รับ “ข้อธรรม” และ “เสียงธรรมะ”
- ธรรมะ Facebook
Facebook buddhadasa Archives
www.dhamma4u.com
www.bia.or.th

FOLLOW ME ON TWITTER

ธรรมะในสวน ตักบาตรเดือนเกิด

ทุกวันอาทิตย์แรกของเดือน ที่สวนโมกข์กรุงเทพ

- บูชาพระรัตนตรัย รับศีล และ ฟังธรรม ตักบาตรแบบ พุทธกาล แล้วร่วมกรวดน้ำแผ่เมตตา ร่วมกินข้าวกันบาตร
- เจริญสติภาวนา และกิจกรรมมรสพเพื่อปัญญา

“
...โลกจะรอดได้ เพราะว่า
เคารพสิ่งที่พระพุทธเจ้าทรงเคารพ...
สิ่งนั้นคือ หน้าที่-หน้าที่-หน้าที่.
ขอให้บูชาหน้าที่
ปฏิบัติธรรมะคือการปฏิบัติหน้าที่,
ปฏิบัติศาสนาคือปฏิบัติหน้าที่,
ปฏิบัติเพื่อความรอดคือการปฏิบัติหน้าที่
แล้วก็จะรอด.

”